

Tandartsen over hun opleiding aan ACTA van 1990 tot 1997

M. Meerum Terwogt
Prof.dr. Joh. Hoogstraten

Samenvatting

DOEL. Het verkrijgen van een oordeel van tandartsen over de door hen gevolgde opleiding.

OPZET. Descriptief, vragenlijst-onderzoek.

PLAATS. Afdeling Sociale Tandheelkunde en Voorlichtingskunde van het Academisch Centrum Tandheelkunde Amsterdam (ACTA).

METHODE. Door middel van een vragenlijst werd aan 432 tandartsen, afgestudeerd aan ACTA in de jaren 1990 tot en met 1996, een oordeel gevraagd over de opleiding.

RESULTATEN. Van de afgestudeerden vond 43,1% dat de patiëntenbehandeling tijdens de studie niet aansloot op de behandeling in de praktijk. Van de ondervraagden vond echter 75,9% dat tijdens de studie genoeg ervaring was opgedaan om als zelfstandige tandarts te kunnen functioneren.

CONCLUSIE. De resultaten laten zien dat het grootste deel van de respondenten tevreden was met de opleiding. De resultaten komen in grote mate overeen met de resultaten van een in 1990 uitgevoerd onderzoek over de jaren 1982 tot en met 1989.

MEERUM TERWOGT M, HOOGSTRATEN Joh. Tandartsen over hun opleiding aan ACTA van 1990 tot 1997. Ned Tijdschr Tandheelkd 1998; 105: 247-249.

Uit de afdeling Sociale Tandheelkunde
en Voorlichtingskunde van het
Academisch Centrum Tandheelkunde
Amsterdam (ACTA).

Trefwoorden: Onderwijs – Sociale
tandheelkunde

Adres: Prof.dr. Joh. Hoogstraten,
ACTA,
Louwesweg 1,
1066 AE Amsterdam.

1 Inleiding

In 1990 is een onderzoek gedaan naar het oordeel van tandartsen die afstudeerden tussen 1981 en 1990, over de door hen in Amsterdam gevolgde opleiding (Van der Velden en Ter Horst, 1990). Door middel van een vragenlijst werd hun mening gevraagd over de opleiding en vooral hoe de opleiding aansloot bij het werken in de praktijk. In 1992 is eenzelfde, gedeeltelijk aangepaste vragenlijst afgenomen bij tandartsen die afstudeerden in de periode 1982-1990 aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen (Verrijt, 1994). Door de Vaste Commissie voor het Onderwijs van het Academisch Centrum Tandheelkunde Amsterdam (ACTA) is in 1996 besloten het onderzoek te herhalen. De uitkomsten van de herhaalde enquête zullen hier kort besproken worden. Een uitgebreidere weergave van de resultaten is te vinden in het onderzoeksrapport (Meerum Terwogt en Hoogstraten, 1997).

2 Materiaal en methode

Aan alle tandartsen uit het bestand van de NMT, die in de jaren 1990 tot en met 1996 afstudeerden aan ACTA, werd een vragenlijst gestuurd (N = 432; NMT, 1997). Deze procedure werd ook gevolgd in het eerdere onderzoek van Van der Velden en Ter Horst (1990). In de vragenlijst, die slechts op enkele punten enigszins afweek van de eerder gebruikte vragenlijst, werd een oordeel gevraagd over de tijdens de studie verkregen kennis van 20 theoretische vakken en 23 praktische vaardigheden. De respondenten konden antwoorden met één van 4 antwoord-alternatieven: ruim voldoende, voldoende, onvoldoende en zwaar onvoldoende. In 'open vraag'-vorm werd een toelichting gevraagd bij de vakken/vaardigheden waarvan de kennis beoordeeld werd als 'onvoldoende' of 'zwaar onvoldoende'. Verder werd onder andere gevraagd naar eventuele gemiste of overbodige vakgebieden/vaardigheden in het curriculum en in hoeverre de behandeling van patiënten tijdens de studie aansloot bij het werken in de praktijk.

Om een meer algemeen beeld te krijgen van het oordeel van de tandartsen over hun kennis van de theoretische vakgebieden en praktische vaardigheden, zijn voor elke respondent somscores berekend. Voor de 20 theoretische vakken kon een score verkregen worden tussen 20 en 81. De somscore voor de

23 praktische vaardigheden kon een waarde aannemen tussen 23 en 93. Voor beide somscores geldt hoe hoger de score hoe positiever de beoordeling.

3 Resultaten

Er werden 232 vragenlijsten teruggestuurd en verwerkt (respons = 53,7%). De man-vrouwverhouding in de respondentengroep (59,5% mannen en 40,5% vrouwen) komt goed overeen met die van de totale aangeschreven groep. De gemiddelde leeftijd van de respondentengroep ligt op 29,5 jaar met als uiterste waarden 23 en 56 jaar. De tandartsen die afgestudeerd zijn in 1996 zijn enigszins oververtegenwoordigd, maar daaraan zij toegevoegd dat analyse van de resultaten per afstudeerjaar geen systematische 'jaar-effecten' liet zien.

In tabel 1 is de beoordeling van de 20 theoretische vakken

Tabel 1. Beoordeling van de theoretische kennis van 20 tandheelkundige vakgebieden (N = 232).

Vakgebied	(zwaar) onvoldoende		(ruim) voldoende		onbekend	
	abs	%	abs	%	abs	%
Implantologie	166	71,6	64	27,6	2	0,9
Functioneleer	108	46,6	121	52,1	3	1,3
Orthodontie	100	43,1	129	55,6	3	1,3
Statistiek/methodologie	71	30,6	160	68,9	1	0,4
Voedingsleer	55	23,7	175	75,4	2	0,9
Prothetische tandheelkunde	49	21,1	179	77,1	4	1,7
Materiaalkunde	47	20,3	183	78,9	2	0,9
Psychopathologie	41	17,6	188	81,0	3	1,3
Inwendige geneeskunde	29	12,5	201	86,6	2	0,9
Praktijk hygiëne	28	12,0	203	87,5	1	0,4
Orale biochemie	24	10,3	206	88,8	2	0,9
Orale microbiologie	24	10,3	206	88,8	2	0,9
Mondziekten en kaakchirurgie	23	9,9	207	89,2	2	0,9
Voorlichtingskunde	14	6,0	215	92,6	3	1,3
Parodontologie	12	5,1	217	93,6	3	1,3
Sociale tandheelkunde	10	4,3	221	95,3	1	0,4
Kindertandheelkunde	8	3,4	222	95,7	2	0,9
Endodontologie	7	3,0	223	96,1	2	0,9
Cariologie	1	0,4	228	98,3	3	1,3
Radiologie	0	0,0	230	99,2	2	0,9

Tabel 2. Meest gegeven toelichtingen bij de theoretische vakken die door meer dan 30% van de respondenten als onvoldoende werden beoordeeld.

Vakgebied Toelichting	Impl. N=166	Functl. N=108	Ortho. N=100	Stat./ meth. N=71
Niet in het curriculum	6,6%	-	-	3,0%
Te weinig basiskennis	38,0%	-	-	15,3%
Onvoldoende inzicht in behandelingsplanning/diagnose	11,4%	27,8%	21,0%	-
Onvoldoende op praktijk gericht/kennis achterhaald	7,8%	-	23,0%	10,0%
Overige	-	9,3%	9,0%	-
Totaal*	63,8%	37,1%	53,0%	28,3%

* Niet alle respondenten hebben een toelichting gegeven.

Tabel 3. Overbodige theoretische vakgebieden (N=232).

Vakgebied	abs	%
Statistiek/methodologie	48	20,7
Orale biochemie	32	13,8
Orthodontie	17	7,3
Filosofie	14	6,0
Histologie	10	4,3
Sociale tandheelkunde	8	3,4
Werkcolleges	4	1,7
Fysiologie	4	1,7
Microbiologie	4	1,7
Parodontologie	3	1,3
Psychopathologie	3	1,3
Genetica	3	1,3
Embryologie	2	0,9
Diversen*	6	2,6

* Vakgebieden die éénmaal genoemd zijn.

weergegeven. Opvallend is het hoge percentage afgestudeerden (71,6%) dat de kennis van implantologie als onvoldoende bestempelt. Toelichtingen bij de vakken waarvan de kennis door meer dan 30% van de respondenten als onvoldoende werd beschouwd staan in tabel 2. Het blijkt dat het theoretische vak implantologie volgens veel afgestudeerden niet of te weinig in het curriculum voorkwam. Tabellen 3 en 4 laten zien welke (theoretische) vakken door respondenten zelf als respectievelijk overbodig en als gemist werden genoemd. Het vak dat door het grootste aantal tandartsen (20,7%) als overbodig werd gezien is statistiek/methodologie. Het theoretische vak praktijkmanagement werd door een groot deel van de afgestudeerden (37,4%) als gemist opgegeven.

De tabellen 5 t/m 7 geven weer hoe de kennis van de praktische vaardigheden beoordeeld werd. Het blijkt dat ook de praktische vaardigheden van praktijkmanagement door velen (81,4%) als onvoldoende werden beschouwd. Onderwerpen van praktijkmanagement die als gemist werden ervaren waren: overname en opzetten van een praktijk, fiscale en juridische aspecten, personeelsmanagement en verzekeringen. De toelichting bij de andere praktische vaardigheden waarvan de kennis als onvoldoende werd beoordeeld, was dat er niet of te weinig geoefend werd tijdens de studie. In tabel 6 is te zien dat vooral de parodontologische behandeling volgens de ondervraagden minder uitgebreid geoefend had kunnen worden. Meer tijd had besteed kunnen worden aan uitgebreide prothetiek (zie tab. 7).

Van de respondenten had 71,2% een somscore van 57 of hoger voor de theoretische vakgebieden; 69,1% had een somscore van 65 of meer voor de praktische vaardigheden. Beide somscores zijn vergelijkbaar met een 6 op een schaal van 1 tot 10. De percentages laten zien dat in het algemeen de beoordeling over de verkregen kennis tijdens de studie positief is.

Op de vraag of de behandeling van de patiënten tijdens de

studie aansloot op de behandeling in de praktijk, antwoordde 43,1% van de afgestudeerden negatief. De belangrijkste reden voor de discrepantie tussen studie en praktijk is dat men in de praktijk onder grotere tijdsdruk moet werken. Van de ondervraagden vond 75,9% echter dat tijdens de studie genoeg ervaring was opgedaan om als zelfstandige tandarts te kunnen functioneren.

4 Conclusies en discussie

Uit de resultaten blijkt dat de geïnterviewde tandartsen over het algemeen tevreden zijn over de kennis en de vaardigheden die zij verkregen tijdens hun studie. Dit komt overeen met het algemene oordeel dat gevonden werd in het onderzoek gedaan in 1990 (Van der Velden en Ter Horst, 1990). Toch blijkt dat de kennis van 4 theoretische vakken en 6 praktische vaardigheden door meer dan een kwart van de respondenten als onvoldoende wordt bestempeld, vooral implantologie en praktijkmanagement die beide in 1990 aan het curriculum

Tabel 5. Beoordeling van de praktische vaardigheden van 23 tandheelkundige verrichtingen (N=232).

Vakgebied	(zwaar) onvoldoende		(ruim) voldoende		onbekend	
	abs	%	abs	%	abs	%
Praktijkmanagement	179	81,4	40	17,2	3	1,3
Orthodontische behandeling	159	68,6	71	30,6	2	0,9
Verwijderen derde molaar	101	43,5	128	55,2	3	1,3
Beh. patiënten met med. risico	94	40,5	136	58,6	2	0,9
Beh. met frame-prothese	80	34,5	150	64,6	2	0,9
Restauratie m.b.v. bruggen	70	30,1	158	68,1	4	1,7
Beh. met partiële prothese	68	29,3	162	69,8	2	0,9
Beh. van angstige patiënten	63	27,1	168	72,4	1	0,4
Diagnose van pijnklachten	59	25,5	172	74,1	1	0,4
Extractie van gebits-elementen	56	24,2	183	74,6	3	1,3
Diagnostiek, indicatie en beh.	36	15,6	192	82,7	4	1,7
Beh. met volledige prothese	32	13,8	195	84,1	5	2,1
Parodontologische behandeling	29	12,5	202	87,0	1	0,4
Restauratie m.b.v. kronen	24	10,3	207	89,3	1	0,4
Restauratie m.b.v. composiet	20	8,6	210	90,5	2	0,9
Behandeling van kinderen	14	6,0	217	93,6	1	0,4
Endodontische behandeling	11	4,7	219	94,4	2	0,9
Medische anamnese afnemen	9	3,9	223	96,1	0	0,0
Voorlichting geven	9	3,9	222	95,7	4	1,7
Communicatie met patiënten	7	3,0	224	96,6	1	0,4
Lokale anesthesie geven	7	3,0	224	96,2	1	0,4
Restauratie m.b.v. amalgaam	5	2,2	225	97,0	2	0,9
Preventieve behandeling	5	2,2	227	97,9	0	0,0

Tabel 4. Gemiste theoretische vakgebieden (N=232).

Vakgebied	abs	%
Praktijkmanagement	93	37,4
Implantologie	34	14,7
Sociale tandheelkunde	14	6,0
Prothetiek	11	4,7
Orthodontie	11	4,7
Materiaalkennis	10	4,3
Mondziekten en kaakchirurgie	6	2,6
Pijnklachten	4	1,7
Diversen*	3	1,3

* Vakgebieden die éénmaal genoemd zijn.

Tabel 6. Minder uitgebreid te oefenen verrichtingen (N=232).

Vakgebied	abs	%
Parodontologische behandeling	22	9,5
Orthodontische behandeling	19	8,2
Restauratie m.b.v. amalgaam	8	3,4
Preventieve behandeling	7	3,0
Diagnostiek, indicatie en behandeling	6	2,6
Sociale tandheelkunde	5	2,2
Communicatie met patiënten	5	2,2
Behandeling met frame-prothese	4	1,8
Behandeling van kinderen	3	1,3
Voorlichting geven	2	0,9
Cariologie	2	0,9
Diversen*	8	3,4

* Vakgebieden die éénmaal genoemd zijn.

werden toegevoegd. Beide vakken worden echter wel beter beoordeeld dan in 1990 het geval was. Het percentage (zwaar) onvoldoende voor implantologie is gedaald van 83% naar 71,6%. Voor praktijkmanagement daalde dit percentage van 85,5% naar 81,4%. Opmerkelijk is nog dat indertijd naar aanleiding van de resultaten van Van der Velden en Ter Horst juist voor de vakken implantologie en praktijkmanagement wijzigingen in het studieprogramma werden doorgevoerd. Het lijkt er nu op dat ACTA zich opnieuw op de omvang van deze studieonderdelen moet bezinnen. Het percentage respondenten dat de patiëntenbehandeling tijdens de studie onvoldoende vindt aansluiten op de behandeling tijdens de praktijk is echter sterk gestegen (van 24% naar 43,1%).

De resultaten laten zien dat, hoewel men positief is over de studie, er een aantal vakgebieden is waar in het curriculum niet genoeg aandacht aan wordt besteed. De uitslag van de enquête bevestigt in het algemeen de conclusies van het onderzoek gedaan in 1990. Ook komen de resultaten grotendeels overeen met die van de enquête afgenomen bij tandartsen in Nijmegen (Verrijt, 1994). Met name constateert ook Verrijt dat afgestudeerden het wenselijk zouden vinden als tij-

Tabel 7. Uitgebreider te oefenen verrichtingen (N=232).

Vakgebied	abs	%
Uitgebreide prothetiek	33	14,2
Sociale tandheelkunde	19	8,2
Eenvoudige chirurgische ingrepen	11	4,7
Pijnklachten	10	4,3
Gecompliceerde extracties	8	3,4
Endodontologie	7	3,0
Stageperiode	7	3,0
Cosmetische tandheelkunde	6	2,6
CMD problematiek	5	2,2
Implantologie	3	1,3
Materialen	2	0,9
Diversen*	9	3,9

* Vakgebieden die éénmaal genoemd zijn.

dens het curriculum meer aandacht besteed wordt aan de praktische voorbereiding op het voeren van een praktijk. Het is interessant om dit onderzoek te herhalen om het effect van onderwijsvernieuwingen te kunnen nagaan.

Tot slot moet worden opgemerkt dat, hoewel de uitkomsten van dit onderzoek gebruikt kunnen worden als richtlijn voor eventuele aanpassingen in het curriculum, verder onderzoek nodig is, daar het responsepercentage enige voorzichtigheid gebiedt bij de generalisatie van de resultaten.

Literatuur

- VELDEN RJJ VAN DER, HORST G TER. Tandartsen over hun opleiding. Amsterdam: ACTA, 1990.
- MEERUM TERWOGT M, HOOIGSTRATEN JOH. Tandartsen over hun opleiding. Amsterdam: ACTA, 1997.
- NMT. Tandartsenbestand. Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde. Nieuwegein: NMT, 1997.
- VERRIJT AHM. Tandartsen over hun opleiding. Resultaten van een enquête onder in Nijmegen afgestudeerde tandartsen uit de jaren 1982-1990. Ned Tijdschr Tandheelkd 1994; 101: 370-372.

Summary

DENTISTS' OPINION ABOUT THEIR DENTAL EDUCATION IN AMSTERDAM, THE NETHERLANDS

Key word: Dental education

OBJECTIVE. To assess the dentists' opinion on their (under)graduate dental education.

DESIGN. Descriptive survey, questionnaire.

SETTING. Academic Centre for Dentistry Amsterdam, The Netherlands.

METHODS. 432 dentists who were graduated from the Academic Centre for Dentistry Amsterdam between 1989-1997, were asked to give their opinion on their dental education.

RESULTS. From all graduates 43,1% thought the treatment of patients as practiced during their training didn't correspond with the treatment of patients in their present practice. However 75,9% of the respondents thought they had gained enough experience during their dental education to enable them to work as a general practitioner.

CONCLUSION. The results show that most respondents were content with the received dental education. The results correspond largely with the results found in a similar survey done in 1990.